

سبک‌سازی تحریم‌ها برای کمک به ایران در مقابله با کرونا ضرورت ندارد

کاترین یائوئر و دنا استرول

۳۱ مارس ۲۰۲۰

واشنگتن می‌تواند بدون تغییر بنیادین در ساختار تحریم‌ها علیه ایران، به این کشور کمک برساند؛ با تشریح واضح‌تر مقررات تجارت اقلام مورد استفاده مردمی، گسترش فعالیت سازمان‌های غیردولتی، و با روشن ساختن گزینه‌های مالی موجود پیش روی تهران.

انتشار سریع ویروس کرونا در ایران عمیقاً نگران‌کننده است، به خصوص با توجه به این که دولت ایران - که در برخورد با وضعیت بحرانی کماکان بد عمل می‌کند - با مشکلات متعددی در زمینه مهار بیماری، درمان آن و اتخاذ تدابیر پیشگیرانه روبه‌روست. ایران ششمین کشور جهان از نظر شمار موارد ابتلا به کووید-۱۹ است و از نظر شمار مرگ بر اثر ویروس در رده چهارم قرار دارد. با توجه به فقدان ظرفیت انجام تست کرونا و گرایش دولت به دروغ‌گویی، واقعیت احتمالاً به مراتب بدتر از این است. با توجه به نظر متخصصان درباره نحوه انتشار ویروس و مسیر آن، این نکته را کاملاً می‌توان درک کرد که باید به کشورهای بحران‌زده مثل ایران کمک شود تا منحنی مرگ‌ومیر را پایین نگه دارند. اما در مورد ایران و تلاش این کشور برای مهار ویروس و درمان بیماران، رفع و سبک‌سازی تحریم‌ها همه دردها را دوا نمی‌کند. با توجه به فساد نظام‌یافته در حکومت و ضعف دولت، بعید است که نتیجه رفع تحریم‌ها به تقویت برخورد دولت با نیاز مردم ایران بینجامد و توجه به آنچه که شایسته‌اش هستند.

با این حال، به جز رفع تحریم‌ها، اقداماتی هست که ایالات متحده می‌تواند برای کمک به ایران در مواجهه مردمی با ویروس کرونا انجام دهد. دولت آمریکا می‌تواند بدون تغییر بنیادین ساختار تحریم‌ها، در خصوص مقررات تجارت کالاهای مورد استفاده مردمی، و صدور مجوز به سازمان‌های غیردولتی برای گسترش کارشان در ایران، روشنگری بیشتری به خرج دهد.

ایران برای پرداخت هزینه کالاهای مورد نیاز مردم و امکانات پزشکی و بهداشتی دسترسی به پول دارد. این کشور برای خرید این دست کالاهای از خارج نیازی به دریافت وام‌های اضطراری یا سبک‌سازی تحریم‌ها ندارد. با آن که دولت ترامپ بانک مرکزی ایران را در سپتامبر ۲۰۱۹ به دلیل حمایت از تروریسم تحریم کرد، وزارت خزانه‌داری ایالات متحده اخیراً برای اجازه تراکنش‌های تجاری با بانک مرکزی ایران در جهت خرید کالاهای مورد استفاده مردمی **اقدام کرد**. اما خزانه‌داری آمریکا می‌توانست با صراحت به بانک‌ها اعلام کند که ایران می‌تواند از ارزهای خود در حساب‌های خارجی بانک مرکزی، از جمله پولی که از فروش نفت ایران در حساب‌های امانی (شخص ثالث) خود در چین، ژاپن، هند و کره جنوبی دارد برای خرید و واردات کالاهایی استفاده کند که به کار دولت در مقابله با بحران کرونا می‌آید.

به علاوه، علی‌رغم تحریم‌های آمریکا، سازوکارهایی موجود است که ایران می‌تواند از طریق آن کالاهای پزشکی و مورد استفاده مردمی وارد کند و روش‌های دیگری نیز به زودی ممکن است فعال شود. وزیر خارجه کره جنوبی در ۲۳ مارس **اعلام کرد** که راه‌هایی برای ارائه کمک‌های بشردوستانه به ایران در دست بررسی دارد. این راه‌ها می‌تواند از جمله شامل ایجاد مکانیسمی شبیه کانال سوئیس باشد که ماه گذشته، پس از توافق ایالات متحده و سوئیس بر سر آن، **افتتاح شد** تا تجارت کالاهای مورد استفاده عمومی با ایران از طریق شرکت‌های سوئیسی تسهیل شود. یکی از اهداف ایجاد کانال سوئیس، کمک به بانک مرکزی ایران است - که تحت تحریم قرار دارد - تا بتواند راهی برای تجارت باز کند. به این ترتیب، حتی کره جنوبی هم برای کمک به این کشور نیازی به ایجاد سازوکاری مشابه با کانال مالی سوئیس ندارد.

اما با وجود تغییراتی فنی که باید دسترسی ایران به حساب‌های خارجی‌اش را آسان‌تر کند، و با وجود سازوکارهایی که به طور خاص با هدف دسترسی مردم ایران به اقلام مورد نیازشان طراحی شده، این کشور کماکان برای دریافت این اقلام مشکل دارد.

مهم‌ترین مانع، بانک‌های خارجی اند که در قبال تحریم‌های آمریکا محتاطانه عمل می‌کنند و از سر احتیاط بیش از حد، خطر تسهیل چنین تراکنش‌هایی را نمی‌پذیرند. بازگشت ایران به **لیست سیاه** کارگروه ویژه اقدام مالی (اف.ای.تی.اف) در ماه فوریه یک مانع دیگر است. در تحریم‌های آمریکا، استثناهای فراوانی برای اقلام مورد نیاز عمومی در نظر گرفته شده، و به‌ویژه تجهیزات حفاظتی و دستگاه‌های تنفس مصنوعی کاملاً مجازند. اما با آن که وزارت خزانه‌داری صدور تجهیزات پزشکی را مجاز دانسته و به بانک‌های مجری چنین تراکنش‌هایی تضمین‌هایی ارائه می‌دهد، اما ترس از تحریم‌ها نقش بازدارنده ایفا می‌کند. نگرانی‌ها و اتهامات گسترده‌ای در خصوص نقض تحریم‌های آمریکا علیه ایران وجود دارد.

بنابراین، دولت ترامپ می‌تواند در عرصه دیپلماسی عمومی بیشتر کار کند تا نشان دهد که در حیطه مقابله با ویروس کرونا، هیچ نیت و قصدی برای ممانعت از کار دفاتر تجاری و شرکت‌ها با ایران ندارد. وزارت خزانه‌داری می‌تواند دستورالعمل‌های بیشتری را ارائه دهد و با شفافیت لیست کالاهای مجاز عمومی را اعلام کند. در این روزها که همه دورکاری می‌کنند، مقامات ارشد باید جلساتی مجازی ترتیب دهند تا روشن سازند که دولت ایالات متحده از ارائه کالا یا مرادفات مالی مربوط به دستگاه‌ها و اقلام بهداشتی و پزشکی - که برای مداوای افراد مبتلا به کرونا ضروری است - ممانعت نمی‌کند. استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای رساندن پیام، یا حتی صدور بیانیه‌های کوتاه از تریبون کاخ سفید در یکی از جلسات روزانه «کارگروه مقابله با ویروس کرونا» گام‌هایی آسان در این مسیر است.

کاخ سفید همچنین می‌تواند جدا از سیاست خود برای تغییر رفتار حاکمیت ایران، با حمایت علنی از ارسال کالاهای مردمی و پشتیبانی از فعالیت سازمان‌های غیردولتی، **حسن نیت** خود را به مردم این کشور نشان دهد. چنین رویکردی سابقه هم دارد. در سال ۲۰۰۳ **دولت بوش** مجوز عمومی ۹۰ روزه‌ای را صادر کرد که کار سازمان‌های غیردولتی فعال در ایران را برای عملیات امدادسانی پس از زلزله بم، که بیش از ۲۶ هزار نفر در آن جان باختند، تسهیل می‌کرد. در سال ۲۰۱۲ نیز **دولت اوباما** پس از وقوع زمین‌لرزه‌هایی که ۲۶۰ نفر قربانی گرفت، با صدور مجوز عمومی ۴۵ روزه به سازمان‌های غیردولتی اجازه داد تا حداکثر ۳۰۰ هزار دلار برای کمک به بازسازی مناطق زلزله‌زده و فعالیت‌های بشردوستانه به ایران بفرستند.

ایران پیشنهاد کمک آمریکا را **رد کرده**، اما ایالات متحده باید به رهبران ایران نشان دهد که پیشنهاد کمک‌اش جدی است و اگر امکان کمک مستقیم نباشد، به تسهیل اقدامات سازمان‌های غیردولتی تمایل دارد. بسیاری از این مجوزهای موقت برای امدادسانی و فعالیت سازمان‌های غیردولتی، در سال‌های اخیر **دائمی شده** است. با این حال، این که وزارت خزانه‌داری مجوزی صادر کند که هدفش تاکید بر مقبولیت مجوزهای

موجود باشد و تصریح کند که آن مجوزها در شرایط فعلی هم معتبرند، و با آن که مجوزی را که محدودیت زمانی داشته تمدید کند، مسبق به سابقه است. اعضای کنگره می‌توانند در این خصوص کمک کنند و، همین‌طور، سازمان‌های بین‌المللی و غیردولتی هم که از قبل مشغول کمک به ایران بوده‌اند می‌توانند در این زمینه مساعدت کنند.

ساختار تحریم‌های آمریکا از دوره‌ای که دولت‌های بوش و اوباما سیاست‌های بشردوستانه را در زمان پاسخ به بحران اعمال کردند، تغییرات چشمگیری کرده است؛ هم به خاطر کمپین فشار حداکثری دولت ترامپ، و هم به خاطر وضع قوانین جدید. در سال ۲۰۱۷، کنگره قانون «مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم» (CAATSA) را تصویب کرد که به دولت اجازه داد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران را با توسل به اختیاراتش در مقابله با تروریسم تحریم کند. این کار نمونه‌ای از گسترش جدی تحریم‌های مرتبط با تروریسم علیه ایران بود. گزارش‌هایی که می‌گوید سپاه برای برپایی کلینیک‌های سیار و تولید تجهیزات بهداشتی با وزارت بهداشت ایران همکاری می‌کند، موجب شده تا ایالات متحده و دیگرانی که در سراسر دنیا مایل به کمک به ایران هستند، با پیچیدگی دیگری مواجه شوند.

جامعه بین‌المللی به درستی بر همه گام‌های لازم برای پاسخگویی به کووید-۱۹ تمرکز کرده و هم‌زمان برای پاسخگویی به موج بعدی همه‌گیری کرونا آماده می‌شود. آمریکا در مورد ایران گزینه‌هایی برای اقدام دارد که هم قادر به عملی ساختن آنهاست و هم باید انجام دهد - چنین کاری هم جنبه امنیتی دارد و هم یک ضرورت اخلاقی است. اما سبک‌سازی تحریم‌ها نباید در صدر فهرست این راه‌حل‌های ترمیمی قرار داشته باشد.

**کاترین باوئر هموند پژوهشی خانواده بلومنتاین-کنز در انستیتو واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک و مقام سابق وزارت خزانه‌داری آمریکا است که به عنوان وابسته مالی این وزارتخانه در اورشلیم و کشورهای حوزه خلیج خدمت کرده است. او همچنین استادبار پاره‌وقت برنامه مطالعات امنیتی در دانشکده خدمات خارجی ادوموند ای.والش در دانشگاه جورج‌تاون است. شناسه او در توئیتر:*

[@katecbauer](https://twitter.com/katecbauer)

**دنا استرول هموند ارشد در برنامه گیدولد انستیتو واشنگتن در حوزه سیاست عربی است. او به عنوان عضو ارشد کمیته روابط خارجی سنا، در حوزه خاورمیانه، شمال آفریقا و ترکیه کار کرده و پیشتر در دفتر سیاست خاورمیانه‌ای وزارت دفاع خدمت کرده است. شناسه او در توئیتر:*

[@dstroul](https://twitter.com/dstroul)